

JUBILEUSZOWE 50. SYMPOZJUM SPELEOLOGICZNE, KIELCE–CHĘCINY 20–23.10.2016

Elżbieta Dumnicka, Wojciech Wróblewski

Sympozja Speleologiczne to interdyscyplinarne spotkania badaczy środowiska podziemnego oraz eksploratorów jaskiń. W dniach 20–23 października 2016 r. w Kielcach i w Chęcinach odbyło się już 50. Sympozjum, w którym udział wzięło 118 osób, w tym goście zagraniczni, np. przedstawiciel Międzynarodowej Unii Speleologicznej, P. Bosak z Czech.

Z wyjątkiem pierwszego spotkania, zorganizowanego przez Kieleckie Towarzystwo Naukowe (Seminarium Speleologiczne I Ogólnopolskiego Zjazdu Badaczy Krasu w Kielcach i św. Katarzynie, 29.05–1.06.1963), wszystkie sympozja przeprowadzone zostały pod auspicjami Sekcji Speleologicznej Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika, która

powstała w 1964 roku. Jednak główny ciężar organizacji kolejnych spotkań w konkretnym regionie spada na osoby prowadzące działalność naukową lub eksploracyjną (w ramach różnych instytucji) w danym terenie. Tym razem w przygotowaniu sympozjum, prócz Sekcji Speleologicznej, uczestniczyło wyjątkowo dużo instytucji: Speleoklub Świętokrzyski w Kielcach, Instytut Ochrony Przyrody PAN Kraków, Instytut Nauk Geologicznych UJ, Geopark Kielce, Muzeum Historyczno-Archeologiczne w Ostrowcu Świętokrzyskim, Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy,

rodników im. Kopernika i bogato ilustrowany, głównie własnymi zdjęciami, przegląd kolejnych sympozjów zaprezentował J. Baryła. Był on uczestnikiem zebrania założycielskiego Sekcji i prawie wszystkich sympozjów, więc łatwo zrozumieć, dlaczego Prelegent nie zmieścił swego wystąpienia w przewidzianym czasie (przy pełnej akceptacji słuchaczy). Na zakończenie tej sesji J. Urban przypomniał historię Nagrody i Medalu (od roku 1996 tylko Medalu) im. Marii Markowicz-Łohinowicz, przyznawanego przez Sekcję autorom najlepszych publikacji o tematyce speleologicznej.

Ryc. 1. Zdjęcie grupowe uczestników 50. Sympozjum Speleologicznego pod ośrodkiem wypoczynkowym „Jodelka” w Św. Katarzynie (fot. T. Mleczek).

Wydział Geologii UW oraz Instytut Geografii Uniwersytetu J. Kochanowskiego w Kielcach. Zgodnie z niepisaną tradycją Sekcji, na pamiątkę pierwszego Seminarium Speleologicznego, które miało miejsce w regionie świętokrzyskim, spotykamy się na tym terenie przy okazji kolejnych jubileuszowych (co dziesiątych) sympozjów.

Oficjalne otwarcie oraz wspomnieniowo-historyczna sesja referatowa i posterowa miały miejsce w czwartek, 20 października, w Centrum Geoedukacji w Kielcach. Sytuację w środowisku grotołozów z początkiem lat 60. oraz okoliczności zorganizowania Seminarium Speleologicznego I Ogólnopolskiego Zjazdu Badaczy Krasu i jego przebieg przedstawił B. W. Wołoszyn – uczestnik i *spiritus movens* tamtego spotkania. Następnie okoliczności powstania Sekcji Speleologicznej Polskiego Towarzystwa Przy-

Przegląd miejsc spotkań, tematyki oraz terminów 49 poprzednich Sympozjów przedstawiono na posterach, przygotowanych przez licznych autorów i wspólnie zilustrowanych „historycznymi” i współczesnymi zdjęciami. Najczęściej (13 razy) spotykaliśmy się na terenie Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej, największym obszarze krasowym Polski (M. Gradziński, J. Partyka, A. Tyc). Siedmiokrotnie byliśmy w Tatrach (M. Gradziński), Sudetach (K. Stefaniak, U. Ratajczak) oraz Górach Świętokrzyskich (J. Urban, A. Kasza i T. Wróblewski). Jaskinie w skałach fliszowych Beskidów odwiedziliśmy czterokrotnie (G. Klassek, J. Pukowski), a Góry Śląsk (A. Polonius, J. Szulc, A. Szykiewicz) i lubelszczyznę (R. Dobrowolski, Z. Cierech) – trzykrotnie. W dwóch ostatnio wymienionych terenach, prócz form krasowych rozwiniętych w skałach węglanowych triasu i kredy, oglądaliśmy historyczne

wyrobiska górnicze. Obiekty podziemne w skałach gipsowych były tematem dwóch spotkań na Pomorzu (J. Urban, A. Kasza). W trakcie sympozjów odwiedziliśmy również jaskinie Pienin (M. Gradziński, J. Baryła), jaskinie nad brzegiem Bałtyku oraz niewielkie obiekty krasowe w okolicach Inowrocławia (J. Urban), a także podziemne fortyfikacje Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego (K. Stefaniak, U. Ratajczak).

W trakcie następnej sesji tego samego dnia (20 października) zaprezentowane zostały wyniki badań zjawisk krasowych oraz jaskiń północnej i zachodniej części permsko-mezozoicznego obrzeżenia Gór Świętokrzyskich (A. Wierzbowski, B. Rzonca, Z. Złonkiewicz, A. Kasza, M. Ludwikowska-Kędzia, J. Urban). Już w godzinach wieczornych uczestnicy Sympozjum zwiedzili wystawę w Centrum Geoedukacji (przeznaczoną, co prawda, głównie dla znacznie młodszych widzów) oraz Podziemną Trasę Turystyczną w kamieniołomie na Kadzielni w Kielcach. Następnego dnia (21 października) w Europejskim Centrum Edukacji Geologicznej w Chęcinach koło Kielc odbyła się główna sesja referatowa, w trakcie której wygłoszono aż 27 referatów i zaprezentowano 16 posterów. Tematyka sesji była bardzo szeroka – od wyników badań geologii i geomorfologii krasu (J. Szczygieł, H. Hercman, M. Błaszczak, M. Gradziński, A. Tyc, J. Szulc, W. Bardziński, M. Fila, A. Gądek, P. Sala, M. Zatorski) oraz zastosowania nowoczesnych metod geofizycznych i geodezyjnych w dokumentacji podziemi (J. Ziętek, A. Sobczyk, M. Adamczak, G. Gajek, A. Zieliński, J. Szulc, K. Mięsiak-Wójcik), po problemy ochrony i wykorzystania obiektów podziemnych i krasowych (G. Barczyk, A. Jedynek, M. Kaczorowski, M. Zatorski). Kilka referatów i posterów dotyczyło badań biologicznych (bakterie, grzyby i bezkręgowce, palinologia) (D. Lajn, R. Ogórek, E. Baraniok, E. Dumnicka, J. Kocot-Zalewska, M. Jelonek), paleobiologicznych (A. Marciszak, U. Ratajczak), a także archeologicznych (K. Cyrek, M. Sobczyk, M. Wojenka) i historycznych (J. Szulc). Wyniki prac eksploracyjnych, inwentaryzacyjnych i geotechnicznego zabezpieczenia jaskiń były tematem zarówno referatów (G. Klassek, J. Zygmunt), jak i na posterów (J. Jędrzyk, K. Kasprowska-Nowak, K. Najdek). Rezultaty interdyscyplinarnych badań Jaskini Perspektywicznej (Wyżyna Częstochowska) pokazane zostały na posterze (M. Sudoł) i zaproponowano ich popularyzację w biuletynie (M.T. Krajcarz).

Prócz sesji referatowych i posterowych w programie sympozjum są zawsze sesje terenowe, w trakcie których prezentowane są „na żywo” wyniki najnowszych badań przeprowadzonych w odwiedzanych

obiektach: jaskiniach i innych obiektach podziemnych oraz kamieniołomach. Tym razem w ramach przed-sympozjalnej sesji terenowej grupa grotolazów i speleologów przeszła najdłuższy system jaskiń regionu świętokrzyskiego (3670 m): Chelosiowa Jama–Jaskinia Jaworznicka, znajdujących się w Jaworzni k. Kielc. Kolejny dzień w terenie (22 października) rozpoczął się od wykonania pamiątkowego zdjęcia przed ośrodkiem wypoczynkowym „Jodełka” w miejscowości Święta Katarzyna. Przed tym budynkiem (zwanym wtedy Domem Wycieczkowym PTTK) sfotografowali się ponad pięćdziesiąt lat temu uczestnicy pierwszego Seminarium Speleologicznego. Następnie zwiedziliśmy rezerwat przyrody „Skały w Krynkach” z kilkoma małymi jaskiniami w skałach piaskowcowych, niewielkie jaskinie w wapieniach górnourajskich w dolinie rzeki Kamiennej koło Podgrodzia, „Zapadłe Doły” w Lasach Starachowickich, gdzie zespół lejów krasowych rozwiniętych w wapieniach górnourajskich przykryty jest kilkumetrową warstwą osadów piaszczystych oraz nieczynny kamieniołom tych wapieni w Skarbce Dolnej, zagospodarowany do celów turystyczno-rekreacyjnych.

Bardzo ciekawym punktem programu tej sesji terenowej były prehistoryczne kopalnie krzemienia pasiastego oraz muzeum w Krzemionkach Opatowskich. Celem drugiej wycieczki sympozjalnej (23 października) był zespół aktywnych lejów krasowych i ponorów rozwiniętych w wapieniach dewońskich i ich triasowym nadkładzie na skraju wsi Rykoszyn, gdzie procesy tworzenia się lejów, jak i zasypywania ich śmieciami z pobliskiej wsi są bardzo dobrze widoczne. Drugim punktem prezentowanym podczas tej wycieczki były powierzchniowe formy krasowe (duża kotlina i dolina krasowa), a także skałki i niewielkie jaskinie rozwinięte w wapieniach górnourajskich masywu Góry Milechowskiej (rezerwat przyrody „Milechowy”).

Zarówno opisy sesji terenowych, jak i streszczenia referatów oraz posterów zostały wydrukowane w „Materiałach 50. Sympozjum Speleologicznego” (176 stron). Materiały sympozjalne ukazują się regularnie od 29. Sympozjum (1996 r.) i dostępne są na stronie internetowej Sekcji Speleologicznej (<http://www.ssb.strefa.pl/ssptp/>).

Organizatorzy Jubileuszowego Sympozjum, a szczególnie A. Kasza, I. Kasza, J. Urban oraz Z. Złonkiewicz, a także wiele niewymienionych tu osób, w tym zwłaszcza członkowie Speleoklubu Świętokrzyskiego, włożyli wiele wysiłku w przygotowanie zarówno sesji terenowych, jak i zapewnienie bardzo sprawnego realizowania kolejnych punktów programu, za co w imieniu Zarządu Sekcji składamy serdeczne podziękowania.